

Zileli Muharrem Efendi'nin Zelletü'l-kârî bi-'inâyeti'r-rabbî'l-bârî adlı eserinin ilk iki sayfası (Millî Ktp., nr. 2820/4)

med b. Ebû Bekir er-Râzi'ye ait Tuḥfetü'l-mülûk fi fikhî mezhebi'l-İmâm Ebî Ḥanîfe en-Nu'mân adlı ilmi halin şerhidir (Kazan 1873, 1895, 1902). 3. Umdetü'n-nisâ. Kadınlara mahsus hallere dair fikhî meseleleri içeren eserini (Millî Ktp., nr. 153/3; Süleymaniye Ktp., Hacı Mahmud Efendi, nr. 562, 1038) Osmanlı Türkçesi ile yazılmış ilk kadın ilmi haline olduğu tahmin edilmektedir. 4. Cübbü'l-mesâil. Yazma eser kataloglarında Hubbü'l-mesâil ve Rubbü'l-mesâil şeklinde de geçen eserde bazı fikhî konular ele alınmıştır. Ana temasını kefaretlerin teşkil ettiği, oldukça sade bir Türkçe'nin kullanıldığı eser bazı dil özellikleri bakımından dikkat çekmektedir (Süleymaniye Ktp., Fâtiḥ, nr. 2155). 5. Menâkıbü Ebî Ḥanîfe ve e'immeti'l-mezâhib (Menâkıbü'l-e'immeti's-selâse 'alâ mezâhibi Ehli's-sünne ve'l-cemâ'a). Ebû Hanîfe ile meşhur iki talebesi Ebû Yûsuf ve Muhammed'in hayatını konu alan eserde bunların fazileti, takvâsı, ahlâkı, zekâsı ve ilmî kişiliği gibi konulara değinilmektedir (Millî Ktp., nr. 7911/1; Adana İl Halk Ktp., nr. 683). 6. Künûzü'l-evliyâ ve rumûzü'l-aşfiyâ. Bu eserde Abdülkâdir-i Geylânî'den Râbia el-Adeviyye'ye kadar yetmiş kişinin hayat hikâyesini ele almaktadır (Çorum Hasan Paşa İl Halk Ktp., nr. 23289/2). 7. Terğîbü'l-müte'allimîn. Risâle fi Terğîbi'n-nâsi'l-müte'allimîn ile'l-ilm ve'l-ḥaş

'ale'l-'amel, Terğîbü'l-'ilm ve'l-'amel gibi isimlerle de anılan ve müellifin eğitim hakkındaki fikirlerinin yegâne kaynağı olan eserde ilmin önemi, âlimin değeri, ilim öğrenme ve öğretmenin fazileti âyet, hadisler ve bazı vecizelerle anlatılmaktadır (nşr. Târık b. Abdullah b. Abdülkâdir Haccâr, Medine 1416/1986). 8. Zelletü'l-kârî bi-'inâyeti'r-rabbî'l-bârî. Kur'an okurken yapılan i'rab hataları ile harf ve kelime yanlışlarından bahseden bir eserdir (Millî Ktp., nr. 2820/4). 9. Tenbihü'l-gâfilât. Özellikle kadınlara temel dinî bilgiler vermek amacıyla ve oldukça sade bir Türkçe ile yazılmıştır (Millî Ktp., nr. 153/2; Hacı Selim Ağa Ktp., Aziz Mahmud Hüdâyî, nr. 50). 10. Risâle-i Şükriyye. Fâtiha sûresinin tefsirini, vitir namazı ve Kunut duasını ihtiva eden Türkçe bir eserdir (Millî Ktp., nr. 153/1). 11. Luğat-ı Fârisî (Süleymaniye Ktp., Denizli, nr. 339, Yazma Bağışlar, nr. 140; Çorum Hasan Paşa İl Halk Ktp., nr. 5432/2). 12. Şerhu ba'zı ebyâti'l-Mesnevî. Bu eser de Türkçe'dir (Süleymaniye Ktp., Kasıdecizâde Süleyman Sırrı, nr. 327). 13. Terce-me-i Hilvetü'n-nebî (Süleymaniye Ktp., Servili, nr. 145).

BİBLİYOGRAFYA :

Receb Sivâsi, Necmü'l-hüdâ fi menâkıbi's-Şeyḫ Şemsiddîn Ebi's-Senâ, Süleymaniye Ktp., Lala İsmâil, nr. 694/2, vr. 4^b, 5^{a-b}, 7^a, 37^b-38^a; Atâi, Zeyl-i Şekâik, s. 2; Keşfü'z-ẓunûn, I, 374, 868; Mehmed Süreyyâ, Sicill-i Osmânî (haz. Nuri

Akbayar, s.nşr. Seyit Ali Kahraman), İstanbul 1996, IV, 1097; Osmanlı Müellifleri, II, 21; Hüseyin Vassâf, Seftine-i Euliyâ (haz. Mehmet Akkuş - Ali Yılmaz), İstanbul 2006, III, 474-475, 479 vd.; Serkis, Mu'cem, I, 343; II, 1621; İzzâhu'l-meknûn, II, 389; Hediyetü'l-'ârîfin, II, 5; Kehhâle, Mu'cemü'l-mü'ellifin, VIII, 180; Cengiz Gündoğdu, Bir Türk Mutasavvıfı Abdülmecid Sivâsi: Hayatı, Eserleri ve Tasavvufî Görüşleri, Ankara 2000, s. 40-46; Cihat Zorlu, Ebu'l-Leys Muharrem bin Muhammed ez-Zilî'nin Hubbü'l-Mesâil Adlı Eseri Bağlamında Fıkıh-Tasavvuf İlişkisi (yüksek lisans tezi, 2010), Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, s. 22-23, 135-137; Abbas Çelik, "Bir Eğitimiçi Olarak Zilî", EKEV Akademi Dergisi, I/3, Erzurum 1998, s. 337-343; Fatih Çınar, "İsmail es-Sivâsi ve Süfülerin Raks / Deveranı Hakkında Verdiği Bir Fetvası", Cumhuriyet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, XIII/1, Sivas 2009, s. 329 (maddenin hazırlanışında ayrıca Abdullah Kahraman'ın "Zile'lî Muharrem Efendi ve 'Umdetü'n-Nisâ' Adlı Kadın İlmihali [Zile 2011]" başlıklı basılmamış tebliğ metni ile Zile eski müftüsü Arif Kılıç'ın Muharrem Efendi hakkında tuttuğu kişisel notlarından da faydalanılmıştır).

M. RAHMİ TELKENAROĞLU

ZÜNNÜN (ذو النون)

İmâdüddin Zünnün b. Melik Muhammed (ö. 572/1176'dan sonra)

Dânişmendliler'in Kayseri kolunun kurucusu (1143, 1172-1175).

Babası Melik Muhammed tarafından veliâht ilân edilen Zünnün, Sivas meliki olan amcası Nizâmeddin Yağıbasan, Melik Muhammed'in dul kalan hanımının davetiyle Kayseri'ye giderek onunla evlenip şehre hâkim olunca (537/1143) Zamantı'ya kaçmak zorunda kaldı (Turan, Selçuklular Zamanında Türkiye, s. 178). Bu gelişme karşısında diğer amcası Melik Aynüddeve, Melik Muhammed'in öbür oğlu Yûnus ile anlaşarak Malatya'yı ele geçirmeye muvaffak oldu. Aslında Ankara, Çankırı, Kastamonu, Kayseri ve Malatya'yı Dânişmendliler'in elinden geri almaya çalışan Anadolu Selçuklu Sultanı I. Mesud görünürde damadı olan Melik Zünnün'un bütün Dânişmend iline hâkim olmasını istiyordu. Bundan dolayı planını bozan Sivas Meliki Yağıbasan'a karşı yürüdü, Yağıbasan dağlara çekildi. Sultan I. Mesud ele geçirdiği Sivas'ı tahrip ettikten sonra hemen Malatya'ya yöneldi. Bu arada Zamantı'ya kaçmış bulunan Zünnün, I. Mesud'un desteğiyle Kayseri'ye gelip şehri tekrar hâkimiyeti altına aldı. Böylece Dânişmendli Beyliği Sivas, Malatya

ve Kayseri olmak üzere üç kola ayrılmış oldu (1143).

Sultan I. Mesud'un ölümü üzerine yerine oğlu II. Kılıcarslan geçti (550/1155). Bunu fırsat bilen Sultan Mesud'un öbür damadı Yağıbasan kaybettiği toprakları geri almak için harekete geçti. Sultan II. Kılıcarslan'ın kardeşi Şâhinşah'ın ve kendi yeğenleri Melik Zünnün ile İbrâhim'in, ayrıca Malatya Meliki Zülkarneyn'in desteğini alarak büyük bir orduyla II. Kılıcarslan'ın üzerine yürüdü. Ancak ulemâ ve şeyhlerin araya girmesiyle savaş önlendi. İki taraf arasında varılan anlaşmaya rağmen Yağıbasan, Dımaşk ve Halep Atabegi Nüreddin Mahmud Zengî'nin teşvikiyle yeniden Selçuklu topraklarına saldırınca Selçuklu ve Dânişmendli kuvvetleri Şâban 550 (Ekim 1155) tarihinde Aksaray'da karşı karşıya geldi. Savaşı kaybeden Yağıbasan, Sultan II. Kılıcarslan'a barış teklif etti. Kılıcarslan, Kayseri Meliki Zünnün ile de bir dostluk anlaşması yaptı ve onu amcası Yağıbasan'a karşı kıskırttı.

Bizans İmparatoru Manuel Komnenos, tahta genç bir hükümdarın geçmesi üzerine Selçuklular'a ağır bir darbe indirmek amacıyla yeni bir ittifak oluşturdu. 552'de (1157) Bafra ve Ünye'yi topraklarına katmış olan Yağıbasan bu yerleri Bizans'a iade edip ittifaka dahil oldu. Melik Zünnün ile Melik Zülkarneyn'in de katıldığı bu ittifak karşısında II. Kılıcarslan imparatora barış teklifinde bulundu. Melik Zülkarneyn ölünce yerine oğlu Muhammed geçti (555/1160) ve II. Kılıcarslan'a tâbi olarak Malatya'yi yönetti. Bu arada Sultan II. Kılıcarslan, Erzurum Saltuklu Hükümdarı İzzeddin Saltuk'un kızı ile nikâhlandı. Erzurum'dan Konya'ya hareket eden gelin alayını Yağıbasan pusuya düşürdü ve gelini zorla yeğeni Zünnün ile evlendirdi. Ağır bir saldırıya mâruz kalan Sultan II. Kılıcarslan büyük bir hiddetle Yağıbasan üzerine yürüdü, ancak Bizans ordusu tarafından desteklenen Dânişmendli kuvvetleri karşısında yenildi ve yardım almak için İstanbul'a gitti. Burada iyi karşılanan II. Kılıcarslan imparatorla bir anlaşma imzaladı. İsteddiği yardımı alıp Konya'ya döndükten sonra Melik Yağıbasan ile Melik Zünnün'u cezalandırmak için tekrar harekete geçti. Yağıbasan Sivas'tan, damadı Çankırı Selçuklu Meliki Şâhinşah'ın yanına kaçtı ve 13 Ramazan 559 (4 Ağustos 1164) tarihinde orada öldü. II. Kılıcarslan, 564'te (1169) (bazı rivayetlere göre 563/1168) Zünnün'a karşı harekete geçerek Kayseri ve Zamanlı'da Dânişmendli hâkimiyetine son verin-

ce Zünnün, Sultan II. Kılıcarslan'ın kardeşi Şâhinşah ve Dânişmendliler'in Malatya Meliki Feridun'la birlikte Atabeg Nüreddin Mahmud'a sığındı. Kılıcarslan'ın giderek güçlenmesinden rahatsız olan Nüreddin Mahmud kendisine haber gönderip Zünnün'a ülkesini iade etmesini istedi. Sultan Kılıcarslan'ın teklifi reddetmesi üzerine Anadolu Selçuklularına ait Maraş, Gök-sun, Besni gibi şehir ve kaleleri ele geçirdi, ardından Sivas'a yöneldi (567/1172).

Bu sırada erzak sıkıntısı yüzünden Sivas halkı isyan etti ve şehirde büyük bir karışıklık çıktı. İsyân neticesinde Dânişmendli Emîri İsmâil ve 500 adamı öldürüldü, ardından tahıl ambarları yağma edildi. İsyancılar İsmâil'in yerine geçmesi için Suriye'de bulunan amcası Zünnün'u şehre davet ettiler. Zünnün, kayınpederi Nüreddin'in yardımıyla Sivas'a ulaşıp Dânişmendli tahtına çıktı (567/1172). Fakat kısa bir süre sonra Sultan II. Kılıcarslan Sivas'a yürüyünce Zünnün Niksar'a kaçtı ve tekrar Nüreddin Mahmud'dan yardım istedi. II. Kılıcarslan Nüreddin'den çekiniyordu, bu sebeple Nüreddin'le bir anlaşma yaparak onun işgal ettiği Selçuklu topraklarını geri vermesi karşılığında Zünnün'un Sivas'ta kalmasına razı oldu. Nüreddin Mahmud da emîrlerinden Fahreddin Abdülmesih'i 3000 kişilik bir kuvvetle Sivas'a gönderdi. Ancak Nüreddin'in ölümünden sonra (569/1174) Sivas'ta bırakılan garnizon Suriye'ye döndü, Sultan II. Kılıcarslan da anlaşmayı bozarak Sivas, Niksar, Komana, Tokat ve diğer Dânişmendli topraklarını ele geçirdi (570/1175), Zünnün ise Bizans'a sığındı. Böylece Dânişmendliler'in Sivas kolu sona ermiş oldu. Nüreddin'in ölümüyle hâmisini kaybeden ve uzun süreden beri Sultan II. Kılıcarslan'la saltanat mücadelesi yapan Şâhinşah da Bizans İmparatoru Manuel'e sığındı.

Bizans imparatoru, Anadolu Selçuklularına karşı önemli bir denge unsuru olan Dânişmendliler'in kaybettikleri toprakları yeniden ele geçirmelerini istiyordu. II. Kılıcarslan, 11 Rebîülevvel 572 (17 Eylül 1176) tarihinde meydana gelen Myriocephalon Savaşı öncesinde defalarca barış talebinde bulunmuş, fakat imparator her defasında Dânişmendli topraklarının iadesini şart koştuğundan anlaşma sağlanamamıştı. Manuel Komnenos, Mikhail Gabras kumandasındaki bir orduyu Paphlagonia'ya (Kastamonu-Bolu) gönderdi. Gabras Trabzon ve Ünye civarında asker toplayıp Amasya üzerine yürüyecekti. II. Kılıcarslan'ın gönderdiği kuvvetler de Amasya yakınlarında

karargâh kurmuştu. Başlangıçta Gabras'ı şehirlerine davet eden Amasya halkı, da ha sonra Bizanslı kumandanın kendilerine sahip çıkamayacağını düşünerek Selçuklu askerleriyle irtibata geçip Amasya'yi Kılıcarslan'ın kumandanına teslim etti. Zünnün da Amasya'yi teslim almaya çalışmış ise de halk onu şehre sokmamıştır. Savaş konusunda kesin kararını vermiş olan Manuel Komnenos, Konya üzerine yürümektedir, bir yandan da 30.000 kişilik bir kuvveti Andronikos Batatzes kumandasında Zünnün ile birlikte Niksar'a yolladı. İki taraf arasında meydana gelen çarpışmalar da içlerinde Andronikos'un da bulunduğu çok sayıda Bizans askeri öldürüldü. Melik Zünnün ise Selçuklular'ın elinden kurtulup kuzeye doğru kaçtı ve daha sonra İmparator Manuel ile buluştu.

Aksarâyî, Zünnün'un Sultan II. Kılıcarslan tarafından ülkesinin ele geçirilmesine çok üzüldüğü felç geçirdiğini ve Niksar'a gidip orada öldüğünü kaydeder (*Müsâmeretü'l-ahbâr*, s. 23). Ahmed b. Mahmûd, Nüreddin ile Kılıcarslan arasında imzalanmış olan 1172 anlaşmasının üzerinden çok zaman geçmeden Nüreddin ve Melik Zünnün'un öldüğünü söyler (*Selçuknâme*, II, 149). Cenâbî onun ülkesini kaybedince öfkeyle uzaklaştığını belirtir (*Kesik, Türk Kültürü İncelemeleri Dergisi*, sy. 4 [2001], s. 255), fakat âkibetine dair bir bilgi vermez. Müneccimbaşı ise Aksarâyî'nin verdiği bilgileri tekrarlar ve Zünnün'un ecdadının yanına defnedildiğini yazar (*Câmiu'd-düvel*, tercüme, II, 158). Öte yandan onun 570 (1175) yılında II. Kılıcarslan'ın emriyle Bizans hapisanelerinden birinde zehirlenerek öldürüldüğü de rivayet edilir. Zünnün'a ait sikkelerden onun "İmâdüddin, el-Emîrül-muazzam, Nâsirü'd-dünyâ ve'd-dîn, el-Emîrül-isfeh-sâlâr el-ecell es-seyyid İmâdüddin, el-Melikül-ecell es-seyyidül-kebir el-âlim el-âdil, el-Melikül-âlim el-âdil Ebül-Muzaffer, Melikül-r-Rûm ve'l-Ermen" gibi unvan ve lakaplar kullandığı anlaşılmaktadır (Ahmed Tevhid, IV, 88-96).

BİBLİYOGRAFYA :

Azîmi Tarihi: Selçuklular Dönemiyle İlgili Bölümler: H. 430-538 (nşr. ve trc. Ali Sevim), Ankara 1988, metin, s. 56; tercüme, s. 65; *Urfalı Mateos Vekayi-nâmesi (952-1136) ve Papaz Grigor'un Zeyli (1136-1162)* (nşr. ve trc. H. D. Andreasyan), Ankara 1987, s. 296, 313-314; Ioannes Kinnamos, *Historia* (trc. Işın Demirkent), Ankara 2001, s. 206, 208, 210, 212; N. Khoniates, *Historia* (trc. Fikret Işıltan), Ankara 1995, s. 80, 83-84; Süryani Mikhail, *Vekâiname: 1042-1195* (trc. H. D. Andreasyan), Ankara 1944, TTK Ktp., nr. T. 44-2, metin, II, 253-254, 304-305, 310; tercüme,

II, 119, 188-190, 198-200, 206, 209, 226-227, 233; İbnü'l-Esîr, *el-Kâmil*, XI, 92, 317, 392, 402; a.e. (trc. Abdülkerim Özyaydın), İstanbul 1987, XI, 89, 257-258, 315, 322, 392; Ebü'l-Ferec, *Târih*, II, 376-377, 391, 400, 402, 406, 414; Aksarâyî, *Müsâmeretü'l-ahbâr* (trc. Mürsel Öztürk), Ankara 2000, s. 22-23; Ahmed b. Mahmûd, *Selçuknâme* (haz. Erdoğan Merçil), İstanbul 1977, II, 146, 148-149; Cenâbî Mustafa Efendi, *el-Aylemü'z-zâhir*, Süleymaniye Ktp., Yenicami, nr. 831, vr. 39^{a-b}; *Cenâbî Mustafa Efendi'nin el-Aylemü'z-zâhir fi ahvâli'l-evâil ve'l-evâhir Adlı Eserinin Anadolu Selçukluları ile İlgili Kısmının Tenkidli Metin Neşri* (haz. Muharrem Kesik, yüksek lisans tezi, 1994), İÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü, metin, s. 29-30; tercüme, s. 9-10; *Târih-i Âli Selçuk* (nşr. ve trc. Feridun Nafiz Uzluk), Ankara 1952, metin, s. 37-38; tercüme, s. 25; Müneccimbaşı, *Câmiu'd-düvel: Selçuklular Tarihi* (nşr. ve trc. Ali Öngül), İzmir 2001, metin, II, 139-140; tercüme, II, 157-158; Ahmed Tevhid, *Meskûkât-ı Kadîme-i İslâmiyye Katalogu*, İstanbul 1321, IV, 88-96; F. Chalandon, *Jean II Comnène (1118-1143) et Manuel I Comnène (1143-1180)*, Paris 1912, II, 493-495, 497-498, 507; Halil Edhem [Eldem], *Kayseriye Şehri*, İstanbul 1334, s. 18-33; Abdülhaluk Çay, *II Kılıç Arslan*, Ankara 1987, s. 34-35, 43, 46-48, 58, 60-61; Erdoğan Merçil, *Müslüman-Türk Devletleri Tarihi*, Ankara 1993, s. 257-259; Osman Turan, *Selçuklular Zamanında Türkiye*, İstanbul 1993, s. 178-179, 190-191, 198, 201-207; a.mlf., *Doğu Anadolu Türk Devletleri Tarihi*, İstanbul 1993, s. 16-17; a.mlf., "Selçuklular Zamanında Sivas Şehri", *DTCFD*, IX/4 (1951), s. 447-457; a.mlf., "Kılıç Arslan II", *İA*, VI, 688-692; İbrahim Artuk – Cevriye Artuk, "Dânişmend Sikkelerine Genel Bir Bakış", *Niksar'ın Fethi ve Dânişmendliler Döneminde Niksar Bilgi Şöleni Tebliğleri*, Tokat 1996, s. 100-102; Sefer Solmaz, *Dânişmendliler Devleti ve Kültürel Mirasları* (doktora tezi, 2001), SÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü, s. 173-175, 190-193; Muharrem Kesik, *Türkiye Selçuklu Devleti Tarihi: Sultan I. Mesud Dönemi (1116-1155)*, Ankara 2003, s. 45-46, 49, 115; a.mlf., "Cenâbî'ye Göre Türkiye Selçukluları", *TD*, sy. 36 (2000), s. 241-242; a.mlf., "Cenâbî'ye Göre Dânişmendliler", *Türk Kültürü İncelemeleri Dergisi*, sy. 4, İstanbul 2001, s. 243-266; a.mlf., "Yağlıbasan Devrinde Dânişmendliler-Türkiye Selçukluları İlişkileri", *TD*, sy. 37 (2002), s. 137-147; Mükrimin Halil Yınanç, "Dânişmendliler", *İA*, III, 471-474; I. Mélikoff, "Dânişmendides", *EP* (Fr.), II, 112-114; Abdülkerim Özyaydın, "Dânişmendliler", *DİA*, VIII, 471-473.

MUHARREM KESİK

ZÜREYK, Kostantin

(قسطنطين زريق)

(1909-2000)

Arap milliyetçiliğine dair fikirleriyle tanınan Suriyeli hristiyan düşünür, tarihçi, yazar.

18 Nisan 1909'da Şam Rum Ortodoks Kilisesi'ne mensup, ticaretle uğraşan bir aile içinde doğdu. Adı Constantine K. Zurayk, Costi K. Zurayk, Qustantin Zurayk

gibi farklı şekillerde yazılır. Babası Kayser daha önce Kolombiya'ya göç etmiş, orada bir süre oturduktan sonra Suriye'ye dönerek evlenmiştir. Kostantin (Kustantin) Züreyk ilk ve orta öğrenimini Şam'daki Rum Ortodoks Kilisesi'nin okullarında gördü. 1923'te Beyrut Amerikan Üniversitesi Geometri ve Matematik Bölümü'ne kaydolduysa da ardından tarih bölümüne geçti ve buradan 1928'de mezun oldu. Chicago Üniversitesi'nde yüksek lisansını tamamladı ve Princeton Üniversitesi'nde hazırladığı "Miskawahi's Ethics and Greek Thought" başlıklı teziyle felsefe doktoru unvanını aldı. Daha sonra Beyrut'a döndü ve Amerikan Üniversitesi'nin öğretim kadrosuna girdi (1942). Suriye'nin bağımsızlığını kazanması üzerine yeni açılan Washington Büyükelçiliği'nde görev yaptı (1945-1947). Aynı dönemde yeni kurulmuş olan Birleşmiş Milletler'de Suriye'yi temsil etti. Ardından Beyrut'a döndü. 1947-1949 arasında Beyrut Amerikan Üniversitesi'nde tarih profesörü olarak çalıştı ve rektör yardımcılığına getirildi. Daha sonra Şam'daki Suriye Üniversitesi'nin ilk rektörlüğüne tayin edildi (1949-1952). Ardından yine Beyrut'a döndü ve Amerikan Üniversitesi'nde önce rektör yardımcısı (1952-1954), daha sonra rektör oldu (1954-1957). Rektörlüğün ardından idarî bir görev almadı ve üniversitede ders vermeye devam etti (1958-1977). 1963'te Filistin Araştırmaları Enstitüsü'nün (Müessesetü'd-dirâsâti'l-Filistîniyye / Institut for Palestine Studies) kuruluşunda yer aldı ve 1984'e kadar bu kurumun müdürlüğünü yaptı. 1965'te Colombia Üniversitesi'nde, 1977'de Georgetown ve Utah üniversitelerinde misafir öğretim üyesi olarak bulundu. 12 Ağustos 2000'de Beyrut'ta öldü.

Züreyk ulusal ve uluslar arası pek çok kuruluşta etkin rol oynamıştır. Bunlar arasında Mecmau'l-lugati'l-Arabiyye bi-Dimaşk ve el-Mecmau'l-İlmiyyü'l-İrâkî üyelikleri, The American Historical Association onur üyeliği, UNESCO İcra Kurulu ve UNESCO himayesindeki The International Commission for a Scientific and Cultural History of Mankind üyelikleri, International Association of Universities üyeliği ve başkanlığı, Friends of the Book in Lebanon başkanlığı ve Katar Üniversitesi Mütevelli Heyeti üyeliği sayılabilir. 1956'da Beyrut Amerikan Üniversitesi tarafından "seçkin tarih profesörü" unvanına layık görülmüş, 1967'de Michigan Üniversitesi kendisine fahri doktor unvanı vermiş, ayrıca pek çok devlet ve kurumdan çeşitli

nişanlar ve ödülleri almıştır: Suriye hükümeti tarafından Üstün Hizmet ve Mümtaz Sınıf madalyaları, Lübnan hükümeti tarafından Maarif madalyası, First Class, Visâmü'l-ardi'l-vatanî ve Commandeur Class nişanları. Bunların yanında 23 Nisan 1999'da el-Munazzamatü'l-Arabiyye li't-terbiye ve's-sekâfe ve'l-ulûm ve el-Lecnetü'l-vataniyye el-Lübnâniyye li't-terbiye ve'l-ilm ve's-sekâfe tarafından Arap Kültürü ödülüne layık görülmüştür. Züreyk hakkında çok sayıda çalışma yapılmış (bk. bibl.), *Dirâsât Filistîniyye: Mecmû'atü ebhâş vuğî'at tekrîmen li'd-duktür Kıonşanşin Züreyk=Studia Palaestina Studies in Honour of Constantine K. Zurayk* (ed. Hişâm Neşşâbe, Beyrut 1988) ve *Arab Civilization: Challenges and Responses: Studies in Honor of Constantine K. Zurayk* (ed. George N. Atiyeh – İbrahim M. Oweiss, New York 1988) başlıklı armağan kitaplar hazırlanmıştır.

Gerek dünya gerekse Ortadoğu coğrafyasında çok önemli olayların meydana geldiği bir dönemde yaşayan Kostantin Züreyk bir idareci, bir bilim ve aksiyon adamıdır. Akademik ve idarî çalışmalarını sürdürürken Arap coğrafyasının içinde bulunduğu kötü şartların sebeplerini irdeleyerek çözüm yolları aramıştır. Arap milliyetçiliğinin önde gelen teorisyeninden biri kabul edilir. Beyrut Amerikan Üniversitesi'nde görev yaptığı sırada talebeler arasında milliyetçi ve özgürlükçü hareketlerin yaygınlaşması için çaba harcamış, çoğunluğu hristiyan olan bu gençlerin milliyetçi bir şuur kazanmalarına büyük katkıda bulunmuştur. Önce Suriye'nin Fransız işgalinden kurtarılması ve daha sonra Filistin'in hürriyetine kavuşmasını sağlamak amacıyla pek çok dernekle iş birliği yapmış, kuruluşlarında ve faaliyetlerinde önemli roller üstlenmiştir. 1930'lu yıllarda Beyrut Üniversitesi talebeleri arasında kültürel faaliyetler gerçekleştirmek üzere oluşturulan, kendisinin de yönetiminde yer aldığı Cem'iyetü urveti'l-vüskâ bunlardan biridir. 1939'da kaleme aldığı *el-Va'yu'l-kavmi*, Arap milliyetçilerinin baş ucu kitabı haline gelmiştir.

Kostantin Züreyk, dinleri ve mezhepleri dikkate almadan bütün Araplar'ın Arap diline, kültürene dayalı birliği için çalışmıştır. Dolayısıyla onun Arap milliyetçiliğinin seküler bir çizgide devam etmesinde etkisi çok büyüktür. Düşüncelerini Arap birliği ve milliyetçiliği, medeniyet, ilerleme, akıl